

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Vaste commissie voor Sociale Zaken en
Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

<i>uw kenmerk</i>	<i>ons kenmerk</i>	<i>doorkiesnummer</i>	<i>Maastricht</i>
	ITEM090616	+31 (0) 43-3883233	9 juni 2016

Betreft: Behandeling wetsvoorstel Wet flexibilisering ingangsdatum AOW

Geachte leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer,

Met veel belangstelling heeft expertisecentrum ITEM¹ kennis genomen van het Voorstel van wet van het lid Klein tot wijziging van de Algemene Ouderdomswet en de Participatiewet in verband met de introductie van de mogelijkheid het AOW-ouderdomspensioen geheel of gedeeltelijk eerder of later te laten ingaan (Wet flexibilisering ingangsdatum AOW).

Ten aanzien van dit wetsvoorstel vragen wij graag uw aandacht voor werknemers die zowel een Nederlandse AOW alsook een buitenlands wettelijk pensioen hebben opgebouwd. Denk hierbij aan migrerende werknemers, arbeidsmigranten en grensarbeiders.² In deze brief wordt in het bijzonder aandacht besteed aan de positie van grensarbeiders. Hiertoe wordt ingegaan op de huidige problematiek waarmee grensarbeiders als gevolg van de huidige 'vaste' AOW-ingangsdatum kunnen worden geconfronteerd. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de te verwachten positieve uitwerking van het wetsvoorstel voor grensarbeiders.

¹ Expertisecentrum ITEM: het *Institute for Transnational and Euregional Cross Border Cooperation and Mobility*. ITEM kan worden gezien als de spil van onderzoek, advisering, kennisuitwisseling en trainingsactiviteiten omtrent grensoverschrijdende mobiliteit en samenwerking. Het expertisecentrum richt zich zodoende ook op het aanpakken van grensoverschrijdende knelpunten en verminderen van grensbarrières.

ITEM is een initiatief van Universiteit Maastricht (UM), het Nederlands Expertise en Innovatiecentrum Maatschappelijke Effecten Demografische krimp (NEIMED), Zuyd Hogeschool, de Gemeente Maastricht, de Euregio Maas-Rijn (EMR) en de Provincie Limburg (NL). Voor meer informatie: www.maastrichtuniversity.nl/item.

² De statistische gegevens waaruit het aantal personen naar voren komt waarvoor het wetsvoorstel positief kan uitwerken, zijn niet voorhanden. Een blik op de wel voorhanden zijnde (meest recente) statistische gegevens ten aanzien van grensarbeiders leert dat: in 2012, 14.000 Nederlanders werkzaam waren in België. Hetzelfde aantal Nederlanders was in 2012 werkzaam in de Duitse grensregio's. Vanzelfsprekend dienen deze gegevens ter indicatie. Ontleend aan: Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie, *Benelux Kerncijfers en Trends 2014*, Brussel: Secretariaat-Generaal van de Benelux Unie 2014, p. 46.

'Vaste' AOW-ingangsdatum: huidige problematiek en knelpunten

De wettelijke pensioenleeftijd in Nederland, België en Duitsland loopt uiteen. Volledigheidshalve is in onderstaand overzicht de huidige wettelijke pensioenleeftijd in deze drie landen opgenomen.

Land	Huidige wettelijke pensioenleeftijd
Nederland	65 jaar + 6 maanden
België	65 jaar
Duitsland	65 jaar + 5 maanden

Ten opzichte van het wettelijke pensioen in België en Duitsland, kent de AOW dus een latere ingangsdatum. Voor een grensarbeider, die zowel in Nederland alsook in een van deze twee buurlanden wettelijk pensioen heeft opgebouwd, heeft dit tot gevolg dat hij op het moment van ontvangen van dit buitenlandse wettelijke pensioen, nog enige tijd 'moet wachten' op zijn AOW-uitkering. Dit kan zijn weerslag hebben op de inkomenspositie van deze grensarbeider. Het feit dat momenteel niet de mogelijkheid bestaat om de ingangsdatum van de AOW af te stemmen op de ingangsdatum van het wettelijke buitenlandse pensioen, draagt hieraan niet bij.

Gezien de wijze waarop invulling is gegeven aan de verhoging van de wettelijke pensioenleeftijd in Nederland, België en Duitsland zal in de toekomst dit "aansluitingsprobleem" zich voor een grensarbeider blijven voordoen, getuige ook onderstaand overzicht waarin de toekomstige wettelijke pensioenleeftijden zijn opgenomen.³

Toekomstige wettelijke pensioenleeftijd	66 jaar	67 jaar
Land		
Nederland	2018	2021
België	2025	2030
Duitsland	2024	2031

Aan de hand van navolgend rekenvoorbeeld, ontleend aan de gewijzigde memorie van toelichting behorende bij het wetsvoorstel, kan deze aansluitingsproblematiek nader worden geïllustreerd.⁴

³ De term "aansluitingsprobleem" is ontleend aan *Kamerstukken II 2011/12, 33046, 6, p. 17* (nota naar aanleiding van het verslag). Dit zogenoemde 'aansluitingsprobleem' met een mogelijk verlies van inkomen voor de grensarbeider tot gevolg, is in 2011 ook naar voren gekomen tijdens de parlementaire behandeling van de Wet verhoging pensioenleeftijd, extra verhoging AOW en flexibilisering ingangsdatum AOW.

⁴ *Kamerstukken II 2015/16, 34414, nr. 6, p. 3-4* (Memorie van Toelichting zoals gewijzigd naar aanleiding van het advies van de Afdeling Advisering van de Raad van State).

Institute for Transnational and Euregional cross border cooperation and Mobility / ITEM

Uitgangssituatie (conform voorbeeld en berekeningswijze in memorie van toelichting)	Bruto- bedragen
--	----------------------------

Gangbaar AOW-pensioen voor alleenstaande (100% opbouw) excl. inkomensondersteuning AOW en incl. vakantiegeld op 66-jarige leeftijd	€ 14.257,50
--	-------------

AOW-pensioen 1 jaar eerder opnemen, dus AOW na bruto korting (7,2%)	€ 13.232
---	----------

Denkbare situatie grensarbeider	Bruto-bedragen	Toelichting
--	-----------------------	--------------------

Inwoner van Nederland die gedurende zijn werkzame leven voor een periode van 30 jaar werkzaam is geweest in België, dus 40% opbouw AOW	€ 5.703	40% * € 14.257,50 (gangbaar AOW-pensioen voor alleenstaande op 66-jarige leeftijd)
--	---------	---

AOW-pensioen 1 jaar eerder opnemen, dus AOW na bruto korting (7,2%)	€ 5.293	
---	---------	--

Huidige situatie op 65-jarige leeftijd

Situatie op 65-jarige leeftijd (momenteel) -> enkel recht op wettelijk pensioen opgebouwd in België -> jaarlijks bruto-bedrag	€ 14.400	Fictief bruto-bedrag (op basis van modaal inkomen in Nederland + aansluiting gezocht bij berekeningssystematiek wettelijk pensioen België) ⁵
---	-----------------	---

⁵ Toelichting op berekening wettelijk pensioen uit België:

- Modaal inkomen in Nederland (CPB) = € 36.000 (veronderstelling dat dit het loon is gedurende de 30 loopbaanjaren in België).

- Berekening opgebouwde wettelijke pensioenrechten per loopbaanjaar in België (zonder rekening te houden met de zogenoemde herwaarderingscoëfficiënt en ervan uitgaande dat persoon alleenstaand is, vermenigvuldigen met 60%) op basis van de navolgende hiervoor te gebruiken formule: (loon van het loopbaanjaar / 45) * (60%).

Ontleend aan: <http://www.onprvp.fgov.be/NL/profes/calculation/paginas/default.aspx>, laatst geraadpleegd op 8 juni 2016.

Flexibele ingangsdatum AOW: positieve uitwerking voor grensarbeiders

Het wetsvoorstel flexibilisering ingangsdatum AOW biedt de mogelijkheid voor een grensarbeider om de ingangsdatum van zijn AOW-pensioen af te stemmen op de ingangsdatum van het buitenlandse wettelijke pensioen. In tegenstelling tot de huidige situatie kan de grensarbeider vanaf één ingangsdatum aanspraak maken op uitkeringen van de door hem opgebouwde wettelijke pensioenen. Hij hoeft dan ook niet meer te wachten op het moment dat zijn opgebouwde AOW-pensioen tot uitkering komt. In het onderhavige rekenvoorbeeld betekent dit dat deze grensarbeider op 65-jarige leeftijd zowel een uitkering van het Belgische wettelijk pensioen alsook het AOW-pensioen zal ontvangen. Ten opzichte van de huidige situatie heeft dit een verbetering van de inkomenspositie van de grensarbeider op de ingangsdatum van het wettelijke pensioen tot gevolg.

Mogelijke toekomstige situatie op 65-jarige leeftijd

Bruto-bedragen

Op 65-jarige leeftijd beschikken over opgebouwd wettelijk pensioen in zowel België als Nederland

-> Nederland: 40% AOW opgebouwd (van € 14.257,50) en rekening houdend met bruto korting van 7,2%

€ 5.293

-> België: wettelijk pensioen

€ 14.400

Totaalbedrag te ontvangen wettelijk pensioen in jaar van bereiken 65-jarige leeftijd (excl. compensatie AOW-premie)

€ 19.293

Voor de beoordeling van de concrete uitwerking van het wetsvoorstel is het zaak dat rekening wordt gehouden met de diverse factoren die van invloed kunnen zijn op de inkomenspositie van een grensarbeider bij pensionering. De in het bovenstaande, eenvoudige rekenvoorbeeld gehanteerde variabelen kunnen immers variëren: de grensarbeider is al dan niet gehuwd en de grensarbeider heeft ten opzichte van het voorbeeld voor een langere periode in België en/of Duitsland gewerkt. Voorts zij onder andere gewezen op de mogelijkheid dat de grensarbeider ook door middel van een aanvullende pensioenregeling pensioen heeft opgebouwd. Diverse praktijkscenario's zijn dus denkbaar. In een door expertisecentrum ITEM uit te voeren grenseffecten beoordelingsrapportage zullen deze denkbare praktijkscenario's worden uitgewerkt, om zo concreet te bezien welke effecten verbonden zijn aan dit wetsvoorstel voor grensarbeiders. De komende maanden zal deze grenseffecten beoordelingsrapportage worden uitgewerkt en de bevindingen dienaangaande zullen in het najaar van 2016 worden gepubliceerd. Met veel belangstelling zullen wij de ontwikkelingen inzake dit wetsvoorstel dan ook blijven volgen.

Conclusie

Het wetsvoorstel Wet flexibilisering ingangsdatum AOW kan, zoals blijkt uit vorengaande, positief uitwerken voor de inkomenspositie van een grensarbeider die zowel in Nederland alsook in België en/of Duitsland wettelijk pensioen heeft opgebouwd. Immers deze grensarbeider kan als gevolg van de door het wetsvoorstel geboden 'maatwerk', op één ingangsdatum aanspraak maken op uitkeringen van de door hem opgebouwde wettelijke pensioenen.

Expertisecentrum ITEM staat, vanwege de te verwachten positieve uitwerking voor grensarbeiders, positief ten opzichte van het wetsvoorstel Wet flexibilisering ingangsdatum AOW. Bij de behandeling van dit wetsvoorstel verzoeken wij u dan ook de positie van de grensarbeiders mee te nemen en rekenschap te geven van hetgeen is beschreven in deze brief.

Hoogachtend,

Namens expertisecentrum ITEM,

Bastiaan Didden LL.M.